

**CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ
„CARTOGRAFIEREA SĂRĂCIEI, SERVICIILOR
SOCIALE ȘI A INFRASTRUCTURII SPECIFICE
PRIVIND SERVICIILE SOCIALE”, ÎN CADRUL
PROIECTULUI „IMPLEMENTAREA UNUI SISTEM
DE ELABORARE DE POLITICI PUBLICE ÎN DOMENIUL
INCLUZIUNII SOCIALE LA NIVELUL MMJS”**

SORIN CACE

CONTEXT

Ministerul Muncii și Justiției Sociale (MMJS) implementează în parteneriat cu Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirilăscu” (INCE) proiectul „Implementarea unui sistem de elaborare de politici publice în domeniul incluziunii sociale la nivelul MMJS”, cod SIPOCA 4.

Prezentul document este o sinteză a conferinței internaționale „Cartografierea sărăciei, serviciilor sociale și a infrastructurii specifice privind serviciile sociale” organizate în data de 9–10 martie 2017 în cadrul proiectului mai sus menționat.

PREMISELE ORGANIZĂRII EVENIMENTULUI

Conferința internațională în cadrul proiectului SIPOCA 4 a avut ca scop principal schimbul de bune practici privind metodele și instrumentele de analiză în domeniul sărăciei, sărăciei în muncă și a serviciilor sociale.

Evenimentul a fost organizat în cadrul activității nr. 2, elaborarea metodologiilor de analiză pentru realizarea hărților, mai exact, așa cum a fost prevăzut în cadrul subactivității 2.1. Utilizarea bunelor practici de la nivel european. 2.1.2. Conferință cu participarea unor experți internaționali.

Conform specificațiilor tehnice din aplicația proiectului, evenimentul a fost prevăzut să fie organizat în București cu participarea unui număr de patru experți internaționali, experți naționali precum și experții partenerului responsabili de

---

Adresa de contact a autorului: Sorin Cace, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: cacesorin@gmail.com.

elaborarea metodologiilor de analiză, reprezentanți ai MMJS, reprezentanți ai instituțiilor de la nivelul APL, dar și ai altor instituții considerate relevante din perspectiva furnizării serviciilor sociale.

Pentru organizarea și desfășurarea conferinței internaționale, INCE, în calitate de partener, a contractat servicii de organizarea evenimentelor.

PARTICIPANȚI

În vederea atingerii obiectivelor generale ale proiectului precum și a obiectivelor privind elaborarea unui set de instrumente care să evalueze nevoile de servicii sociale și de infrastructură necesare furnizării acestora la nivel local au fost invitați să participe experți din străinătate (Suedia, Irlanda, Polonia), reprezentanți ai administrației publice centrale și locale, în special angajați ai Agențiilor Județene de Plăți și Inspecție Socială (AJPIS) și ai Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC). Membrii echipei de implementare de la nivelul MMJS și cei ai INCE au fost prezenți. Alți invitați au aparținut mediului academic și universitar, furnizori publici și privați de servicii sociale.

DESFĂȘURAREA CONFERINȚEI INTERNAȚIONALE

După cuvântul de deschidere, a fost prezentată agenda evenimentului.

Prima prezentare a fost susținută de managerul de proiect MMJS. Participanților le-au fost expuse informații generale despre proiect: obiectivele specifice, finanțare și grupul-țintă. În strânsă legătură cu unul dintre rezultatele preconizate a fi atinse în cadrul proiectului, și anume, o hartă interactivă privind infrastructura existentă și necesară, dl. Florin Dragomir a detaliat principalele activități/ metode de cercetare ce vor fi folosite:

1. Centralizarea datelor administrative;
2. Cercetare cantitativă la nivelul APL-urilor;
3. Cercetare cantitativă la nivelul furnizorilor de servicii;
4. Cercetare calitativă la nivelul furnizorilor de servicii și a autorităților locale și județene;
5. Cercetare calitativă la nivelul populației vulnerabile, căreia îi sunt adresate de serviciile sociale;
6. Cercetare calitativă cu specialiști în domeniul serviciilor sociale.

Pentru fiecare dintre acestea au fost trecute în revistă instrumentele aferente, și anume: Fișa de prelucrare a datelor administrative; Chestionarul adresat autorităților locale, Chestionarul adresat furnizorilor de servicii sociale, Ghidul de interviu cu furnizori publici și privați de servicii sociale; Ghid de interviu cu persoane vulnerabile și respectiv Ghid de focus grup cu specialiști în domeniul serviciilor sociale.

A fost descrisă modalitatea de colectare a datelor cantitative și calitative. Culegerea de date cantitative presupune două demersuri:

1. Cercetare *on-line* la nivelul furnizorilor publici și privați de servicii prin intermediul unui instrument de colectare a datelor conceput pe dimensiunile formularelor de licențiere.

2. Cercetare de teren și *on-line* la nivelul APL-urilor prin aplicarea unui chestionar comun destinat colectării datelor pentru cele patru hărți, acesta fiind un instrument adresat exclusiv personalului de specialitate din administrația locală.

A fost subliniată importanța datelor de ordin calitativ în cadrul atingerii rezultatului preconizat, menționându-se, totodată, instrumentele ce urmează a fi utilizate: interviuri semistructurate cu reprezentanți ai furnizorilor publici și privați de servicii, interviuri în profunzime cu persoane vulnerabile, precum și organizarea de focus-grupuri cu specialiști în servicii sociale.

A fost subliniată totodată importanța strategică a parteneriatului cu INCE în reușita îndeplinirii obiectivelor și a atingerii rezultatelor preconizate. Un alt element-cheie evidențiat a fost implicarea și sprijinul din partea participanților la eveniment, în special din partea directorilor Agențiilor Județene de Plăți și Inspecție Socială și ai Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.

A fost prezentat partenerul implicat în proiect din perspectiva apartenenței la Academia Română, a istoricului de dezvoltare și a principalelor rezultate obținute. INCE a fost înființat prin decretul nr. 10/1990 prin reorganizarea Institutului Central de Cercetări Economice (înființat în 1973) și este o organizație științifică de drept public, de interes național, cu vocație de cercetare fundamentală, finanțat din bugetul public, care dezvoltă și cercetări aplicative finanțate din surse publice sau private interne și externe. Anul 2016 este dedicat de Academia Română și institutele de cercetare aflate în structură sărbătoririi a 150 de ani în serviciul Națiunii Române. Activitatea INCE a fost prezentată participanților din perspectiva vocației/misiunii, a rețelei de cercetare, a resurselor umane implicate, a contribuției la dezvoltarea unor strategii naționale, dar și la programele de cercetare de importanță națională. Din punct de vedere al transparenței și al vizibilității publice, au fost prezentate informații despre publicațiile INCE din 1990 cu o privire mai detaliată asupra ultimului raportat 2016.

Următoarea parte a prezentării a fost dedicată locului pe care INCE îl ocupă în topul mondial și european al instituțiilor de cercetare din domeniul economic, dar și în topurile naționale ale cercetării din domeniul științelor economice. Proiectele naționale și internaționale implementate recent alături de parteneriatele strategice încheiate la nivel internațional cu alte instituții de profil au încheiat prezentarea.

Responsabilul cu selecția experților și coordonarea elaborarea metodologiilor, elaborarea hărților, expert partener INCE, a detaliat rezultatele pe care proiectul urmează să le atingă.

– Rezultat 1: Hărți elaborate privind: infrastructura socială existentă și necesară; serviciile sociale existente și necesare; sărăcia; sărăcia în muncă.

– Rezultat 2: Metodologia de culegere și analiză în mod unitar a datelor privind infrastructura și serviciile sociale existente și necesare furnizate de administrația publică locală către MMJS.

În continuare, au fost detaliate activitățile aferente atingerii fiecăruia dintre cele două rezultate. Pentru primul rezultat a fost evidențiat stadiul privind informațiile relevante și disponibile în acest moment și au fost oferite exemple de hărți existente. Au fost subliniate principalele limite ale seturilor de date existente alături de produsul final obținut pentru atingerea primului rezultat și modalitatea de realizare.

Pentru al doilea rezultat au fost evidențiate informațiile actuale care pot sprijini demersul, modalitatea în care demersurile de cercetare vor conduce la atingerea rezultatului și forma sub care va fi atins rezultatul (metodologie de culegere și analiză unitară a datelor privind infrastructura și serviciile sociale existente și necesare, alături de implementarea unui soft – mecanism de analiză a datelor furnizate de administrația publică locală către MMFJS privind infrastructura serviciilor sociale existente și necesare).

Directorul Institutului Muncii și al Științelor Sociale, Varșovia, Polonia, a prezentat câteva abordări conceptuale și empirice privind polarizarea pieței muncii în Polonia. A fost ilustrată structura ocupării după competențe în Polonia în perioada 1995–2022 la nivelul a patru scenarii, precum și sărăcia în muncă în anii 2010 și 2015 în cadrul unei comparații la nivel european.

Au fost trecute în revistă evoluțiile legislative relevante, cum ar fi introducerea salariului minim pe oră pentru convențiile civile, creșterea considerabilă a salariului minim în cazul contractelor individuale de muncă, limite pentru contractele de muncă pe durată determinată semnate ulterior, precum și scăderea vârstei de pensionare.

Director, Agenția de Cooperare VarNa, Suedia a prezentat cadrul conceptual al structurii privind cooperarea dintre organismele sistemului public în vederea sprijinirii șomerilor. A fost subliniată importanța existenței unei agenții de coordonare prin prisma problemelor existente în domeniul sănătății, instabilității sociale, necesitatea existenței unei bunăstări sociale, lipsa de încredere/motivare, lipsa unei experiențe în muncă, pregătire profesională redusă sau inexistența acesteia, dizabilități.

Au fost prezentate etapele unei coordonări eficiente:

1. Scanare (workshop-uri, audieri, colectare sugestii);
2. Studiu pilot (proiect cu valoare de 10 000 euro, analiza cauzelor);
3. Schimbarea teoriei (efecte așteptate pe termen lung, rezultate necesare, activități necesare, resurse necesare);
4. Faza de planificare (mobilizare, design-ul, organizarea și planificarea proiectului, detalierea bugetară, evaluare, implementare);
5. Proiect (activare, evaluare, învățare, implementare, influențare).

A fost subliniat faptul că colaborarea nu este o condiție la care se poate ajunge în orice moment ci un proces continuu ce trebuie să fie cucerit, stabilit și hrănit în mod constant.

Un stimat profesor de la Institutul Național pentru Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale, București, România a descris situația statelor din Centrul și Răsăritul Europei în ceea ce privește indicatorii economici și sociali. A fost subliniat faptul că în prezent aceste state membre se confruntă cu o masivă pierdere de populație care în sine are de fapt semnificația economică a unei pierderi

de potențial de generare a PIB și avuției naționale, ceea ce pe termen mediu și lung poate conduce la o permanentizare a fenomenului de „periferizare economică și socială”.

A fost descris fenomenul de depreciere a costului muncii văzut prin prisma unei valori scăzute a PIB, altfel spus, o valoare scăzută a PIB înseamnă și un PIB realizat cu „muncă ieftină” sau puțin remunerată. Din acest punct de vedere țările în curs de dezvoltare care își susțin competitivitatea pe costul redus al factorului de producție-muncă, sunt practic condamnate să rămână la baza lanțurilor valorii adăugate.

În cadrul studiului empiric a fost construit un indice al centricității, iar analiza s-a realizat pentru perioade de contracție și expansiune economică. Valorile indicelui au arătat că atât în faza de expansiune cât și în cea de contracție, pozițiile relative ale acestor economii în cadrul ansamblului economic rămân aceleași.

Sociolog, Coordonator privind Incluziunea Socială, New Communities Partnership, Dublin, Irlanda a analizat contextul în care organizația din care face parte activează pentru beneficiul imigranților. A fost subliniată importanța parteneriatului cu agențiile statului și au fost descrise serviciile prestate: Incluziunea socială și Programul de activare comunitară, Serviciul privind obținerea cetățeniei, Serviciul de sprijin privind învățarea limbii engleze, Serviciul de sprijin pentru familie, Formare multi-culturală în diferite limbi pentru imigranți șomeri pe termen lung, în vederea creșterii oportunităților de angajare.

S-a vorbit despre sistemul de asistență socială din Irlanda, acesta fiind împărțit în trei tipuri de plăți și a fost analizată fiecare componentă în parte. Pentru a face parte din acest sistem, un imigrant trebuie să îndeplinească anumite condiții și să urmeze anumiți pași. Organizația New Communities Partnership oferă sprijin în acest sens.

În cele din urmă au fost sintetizate cele mai des întâlnite probleme cu care se confruntă imigranții din Dublin (70% din populația orașului Dublin este formată din imigranți): accesul la servicii, autoizolare, lipsa cunoașterii limbii engleze și a specificului societății engleze, discriminare instituțională.

Managerul de Cercetare, Unitatea privind Politicile Sociale, Eurofund, Dublin, Irlanda, a vorbit despre sărăcia în muncă din perspectiva unui studiu realizat de Eurofound, fundație ce activează în vederea îmbunătățirii condițiilor de muncă și de trai a populației din statele membre ale UE. A fost descris cadrul instituțional al Eurofound, buget, membri, structură. Măsurile luate în vederea redresării din criză prin finalizarea a patru programe la sfârșitul anului 2016, precum și măsurile ce urmează să fie luate în vederea îmbunătățirii reglementărilor existente. Au fost descrise ariile strategice de intervenție conform noului document privind programarea 2017–2020. Obiectivele proiectului constau în stabilirea modul în care sărăcia în muncă este definită și măsurată în statele membre ale UE, cartografierea caracteristicilor celor afectați de sărăcia în muncă, documentarea și evaluarea politicilor privind sărăcia în muncă, formularea unor lecții din evaluarea de politici și cum sărăcia în muncă poate fi prevenită/ redusă.

Au fost analizați indicatorii relevanți privind sărăcia în muncă la nivelul UE și au fost descrise modalitățile de intervenție ale Eurofound. Au fost prezentate constatările preliminare privind cauzele sărăciei în muncă la nivelul UE și mecanismul care întreține acest fenomen. A fost subliniat rolul pe care l-a avut recenta criză în acutizarea acestei probleme și au fost analizate cazurile a mai multor state europene.

În cadrul zilei a doua de conferință, activitatea s-a desfășurat în două sesiuni de lucru paralele. Moderatorul primei sesiuni, un expert din cadrul Institutului Național de Cercetări Economice „Constantin C. Kirițescu” (INCE) a descris cadrul metodologic privind cartografierea sărăciei și a sărăciei în muncă. A fost prezentat contextul național privind distribuția sărăciei pe regiuni, menționând faptul că un indicator important privind distribuția sărăciei este numărul de beneficiari de venit minim garantat. A fost făcută o comparație dintre situația în România și în alte state membre ale UE în ceea ce privește indicatorul *Gini*, riscul sărăciei și excluziunii sociale, rata sărăciei relative și ai altor indicatori relevanți.

Au fost descrise cauzele sărăciei, înțelegerea acestora fiind deosebit de importantă prin prisma măsurilor de intervenție ce pot fi luate. În afară de cauzele de natură structurală, ineficiența politicilor sociale de intervenție poate fi considerată, de asemenea, o cauză majoră.

A fost prezentat indicatorul privind estimarea sărăciei, aici fiind vorba de ajutoarele pentru încălzire pe tranșe de venit. Având în vedere că acest tip de date sunt colectate la nivel local și centralizat, raportarea numărului de beneficiari pe tranșe de venit la pragurile absolute și relative ale sărăciei poate reprezenta un reper important în estimarea pe plan local a ratei sărăciei.

Sărăcia în muncă este definită ca acea pondere a populației ocupate care înregistrează venituri medii sub 60% din mediana veniturilor per adult echivalent, la nivel național. Categoriile de populație incluse în rapoartele privind sărăcia în muncă se referă la lucrătorii salariați și persoanele care desfășoară activități independente. O abordare mai largă poate fi considerată utilă în cazul specific din România, unde mediana veniturilor este relativ redusă pentru a asigura un trai decent, aici fiind vorba de o „prosperitate precară”. Cei într-o astfel de situație se găsesc în primele trei cincimi din venituri peste pragul de sărăcie și au venituri încadrate între 60–80% din venitul mediu pe adult echivalent.

Printre problemele structurale identificate pentru cazul României în ceea ce privește sărăcia în munca, se regăsesc cote foarte ridicate de auto-ocupare a forței de muncă, în special în agricultură și construcții, precum și număr mare de contracte de muncă remunerate la nivelul salariului minim sau la valori apropiate acestuia.

Abordarea temelor *sărăcie* și *sărăcie în muncă* are un trunchi comun și dezvoltări particulare: sărăcia în muncă fiind un caz particular al sărăciei. Metodele utilizate cuprind:

- analiza documentelor sociale: date administrative și date statistice;
- analiză secundară de date;
- colectare și analiză primară de date.

Obiectivul principal în ceea ce privește colectarea datelor îl constituie identificarea, pornind de la listele cu beneficiari de VMG, respectiv beneficiari de ajutoare de căldură, a ponderii populației ce obține venituri încadrate în intervale corespunzătoare nivelurilor pragului sărăciei relative (detalierea pe tranșele de venit inferioare va permite flexibilitatea raportării relativ la praguri diferite ale sărăciei, inclusiv, relativ la pragul sărăciei absolute). Din intersecția acestei mulțimi cu cea a persoanelor ocupate din fiecare localitate rezultă categoria celor încadrați în sărăcie în muncă (conform încadrării în aceleași tranșe de venit).

În cadrul sesiunii paralele expertul Institutul Național de Cercetări Economice „Constantin C. Kirițescu” (INCE) a prezentat principalele repere conceptuale privind cartografierea serviciilor sociale și a infrastructurii specifice de servicii sociale. A fost descrisă aplicabilitatea acestui demers în ceea ce privește următoarele aspecte: furnizarea unui cadru pentru înțelegerea problemelor sociale, descrierea serviciilor sociale la nivel local, evaluarea nevoii de servicii sociale.

Cadrul metodologic presupune o abordare mixtă prin aplicarea a șase instrumente prin care urmează să fie colectate date de tip administrativ, cantitativ și calitativ. Serviciile sociale existente urmează să fie identificate în cadrul Registrului de servicii sociale, aplicare de chestionare *on-line* și aplicare de chestionare la nivelul autorităților publice locale. În vederea identificării nevoii de servicii sociale se vor realiza și interviuri la nivelul autorităților publice locale, precum și la nivelul focus-group-urilor organizate în fiecare regiune.

Infrastructura de servicii sociale reprezintă activele (clădirile, construcțiile, drumurile de acces, rețele de utilități publice, de comunicații, mobilier, papetărie, echipamente) și resurse de personal care facilitează furnizarea de servicii sociale. Aplicabilitatea demersurilor privind cartografierea infrastructurii de servicii sociale se referă la următoarele: diagnoza situației existente la nivel local și regional, estimarea problemelor, fundamentarea programelor de dezvoltare.

Culegerea de date administrative se referă la datele ce se regăsesc în Registrul serviciilor sociale licențiate în baza L.197/2012 (+3 000 servicii) și la centralizarea datelor existente în dosarele de licențiere. Cercetarea de tip cantitativ presupune aplicarea *on-line* la nivelul furnizorilor publici și privați de servicii, precum și cercetare de teren și *on-line* la nivelul APL-urilor prin aplicarea instrumentelor specifice. Culegerea de date calitative se va realiza prin intermediul unor interviuri semistructurate cu reprezentanți ai furnizorilor publici și privați de servicii, interviuri în profunzime cu persoane vulnerabile și organizarea de focus-grupuri cu specialiști în servicii sociale.

În secțiunea de dezbateri și discuții au fost solicitate informații privind conceptele de sărăcie și sărăcie în muncă, serviciile sociale și infrastructura specifică, precum și a cadrului metodologic privind culegerea de date. Au fost analizate limitele metodelor de cercetare și posibile soluții privind dificultățile ce ar putea să apară, mai ales pentru operatorii de culegere de date. Echipa de implementare a proiectului a fost felițată pentru ambițiosul proiect fiind subliniat faptul că așteptările din

teritoriu sunt mari atât din punct de vedere al atingerii rezultatelor obținute cât și al utilității celor patru hărți în activitatea de zi cu zi în sprijinul beneficiarilor.

DIRECȚII DE VIITOR

Participanții la eveniment vor continua să fie informați cu privire la evoluția activităților proiectului dar și a stadiului atingerii rezultatelor de cercetare. S-a manifestat un interes deosebit față de metodologia de elaborare a celor patru hărți evaluate ca extrem de utile în fundamentarea activităților cotidiene din domeniul furnizării serviciilor sociale, dar și în perspectiva viitoarelor finanțări, în special din Fondul Social European.

Este de așteptat ca o parte dintre participanții prezenți la conferința de prezentare și de promovare să fie implicați direct într-o serie de evenimente prevăzute a se desfășura pe termen scurt (*workshop*-uri organizate în fiecare dintre cele opt regiuni de dezvoltare, sesiuni de instruire).

Echipa de implementare atât din partea MMJS cât și din partea INCE rămâne la dispoziția tuturor celor interesați pentru orice alte informații legate de proiect.

CONCLUZII

Conferința Internațională „Cartografierea sărăciei, serviciilor sociale și a infrastructurii specifice privind serviciile sociale” în cadrul proiectului „Implementarea unui sistem de elaborare de politici publice în domeniul incluziunii sociale la nivelul MMJS” cod SIPOCA 4 a fost un succes atât din perspectiva echipei de implementare cât și a participanților. Elementele prevăzute în agenda de lucru au fost complet atinse. Participanții s-au declarat mulțumiți atât din punct de vedere al conținutului tehnic al obiectivelor proiectului, al activităților implicate și al prezentărilor susținute, cât și din punct de vedere al desfășurării logistice a evenimentului.

A fost subliniat totodată locul pe care acest proiect, prin rezultatele pe care le va obține (în special cele patru hărți) îl joacă și îl va juca în raport cu alte inițiative de politică socială aflate atât în derulare în acest moment cât și în fază de proiectare. S-au mai evidențiat sprijinul potențial oferit de proiect față de implementarea viitoarelor proiecte co-finanțate prin Fondul Social European, contribuția la continuarea reformei în domeniul administrației publice centrale și locale, dar și sprijinul față de continuarea reformei în domeniul sistemului național de asistență socială, din perspectiva segmentului referitor la furnizarea serviciilor sociale către populație.

Primit: 20.03.2017

Acceptat: 10.04.2017